

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету
МОНАСТИРСЬКОГО Григорія Леонардовича

на кваліфікаційну роботу **У ЦІ** на тему:
«Економічна нерівність КНР як імператив формування
соціальної стратифікації населення», подану на здобуття ступеня доктора
філософії
в галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Економічна нерівність у Китайській Народній Республіці набула статусу одного з ключових чинників, що визначають процеси соціальної стратифікації населення, особливо в умовах інтенсивного економічного зростання, урбанізації та ринкових реформ, започаткованих наприкінці 1970-х років. Перехід КНР від планової до соціалістичної ринкової економіки сприяв перетворенню країни на другу за масштабами економіку світу, однак цей процес супроводжувався загостренням диспропорцій у розподілі доходів, багатства та можливостей. Виявами цих нерівностей є значний розрив між міськими та сільськими територіями, регіональні дисбаланси між прибережними та внутрішніми провінціями, а також класові відмінності, що визначають доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальної мобільності.

Дослідження взаємозв'язку між економічною нерівністю та соціальною стратифікацією є особливо актуальним у контексті подвійної мети Китаю – досягнення «спільного добробуту» та подолання глобальних викликів, зокрема торговельних напружень, технологічних зрушень та наслідків пандемії COVID-19. Економічна нерівність виступає базовим детермінантом формування соціальної стратифікації, оскільки визначає позиції індивідів у суспільній ієрархії, впливає на мобільність між поколіннями та трансформує владні відносини. Заходи, спрямовані на перерозподіл доходів, зокрема прогресивне оподаткування та програми соціального забезпечення, мають вирішальне значення для пом'якшення соціальних розривів і забезпечення суспільної

гармонії, що підкреслює практичну значущість цієї проблематики для державної політики.

Вивчення економічної нерівності як імперативу соціальної стратифікації в КНР має виняткове значення, оскільки ця проблематика безпосередньо впливає на суспільну стабільність, політичну легітимність і перспективи сталого розвитку. Поглиблення нерівності в умовах прагнення Китаю до високоякісного зростання актуалізує необхідність аналізу процесів її трансформації у стійкі соціальні ієрархії, від формування середнього класу до появи маргіналізованих груп.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету, зокрема: фундаментального наукового дослідження на тему «Концепція відновлення та зеленої реконструкції України» (номер державної реєстрації 0124U000003); реалізації міжнародного проекту (Erasmus+ Jean Monnet Module) на тему «Європейська інклюзивна циркулярна економіка: пост-воєнний та пост-пандемічний модуль для України» (реєстраційний номер 101085640); госпдоговірного наукового дослідження на тему «Формування екологічного бренду компанії на зовнішніх ринках» (Договір № МЕВ-37-2024 від 25.04.2024 р.). Результати дослідження були використані логістичною компанією Yumen Shunte Logistics co., Ltd. (Довідка JUI № 22 від 08.05.2025 р.) та медіа агентством Gansu ZOSE Culture Advertising Media Co., Ltd. (Довідка JUI № 24 від 09.05.2025 р.), у яких подані авторські пропозиції щодо зменшення економічної нерівності та механізму інклюзивного економічного розвитку в КНР.

Особистий внесок дисертанта в отриманих наукових результатах. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому особисто здобувачкою запропоновано концептуальну модель зниження економічної нерівності в КНР, що інтегрує три ключові компоненти: перерозподіл доходів, інклюзивне зростання та регіональний баланс. Здобувачці належать наукові ідеї роботи, теоретичні розробки й узагальнення, вибір методів дослідження, висновки та рекомендації, практичне впровадження

результатів наукових досліджень. Внесок здобувачки в колективно опубліковані праці конкретизовано у переліку публікацій; у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї, які належать особисто авторці. Особистий внесок дисертантки є достатнім.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Кваліфікаційна робота характеризується логічною структурою, достовірністю та обґрунтованістю сформованих висновків і рекомендацій, комплексністю опрацювання бібліографічних джерел, наукових праць провідних економістів, статистичних даних і аналітичних матеріалів Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Програми розвитку ООН, Національного бюро статистики Китаю, інших міжнародних організацій та аналітичних центрів, національних стратегій розвитку, законодавчих актів у сфері соціальної рівності, наукових статей і монографій, а також матеріалів із відкритих Інтернет-ресурсів. Використання авторкою інформаційних джерел є необхідним для підтвердження достовірності сформульованих нею наукових гіпотез та вирішених прикладних завдань дослідження. Достовірність проведеного дослідження зумовлена використанням загальнофілософських й загальнонаукових методів пізнання явищ і процесів.

Мета дослідження відповідає темі кваліфікаційної роботи. Визначені об'єкт і предмет дослідження достатньо розкриті в структурі та змісті дисертації. Ознайомлення з її змістом та структурою свідчить про комплексний підхід до проведеного авторкою дослідження, спрямованого на вирішення важливого наукового завдання, що полягає у вивченні впливу економічної нерівності в КНР на формування та трансформацію соціальної стратифікації, визначення її структурних механізмів та наслідків для соціальної стабільності, а також розробці стратегічних рекомендацій, спрямованих на зменшення нерівності та сприяння інклюзивному соціально-економічному розвитку.

Обґрунтованість та достовірність отриманих наукових досліджень, висновків та рекомендацій підтверджується достатньою кількістю публікацій за темою дисертаційної роботи у періодичних виданнях, а також обговоренням отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних

конференціях. Наукові праці авторки на достатньому рівні відображають її особистий внесок у вирішення теоретичних та прикладних проблем розвитку генезису економічної нерівності та соціальної стратифікації населення.

Отже, зміст та структура роботи повністю узгоджується з її назвою, метою та завданнями досліджень. Наукові положення викладені послідовно й логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень, що належно апробовані та базуються на різноманітних інформаційних джерелах.

Ступінь наукової новизни результатів кваліфікаційної роботи. Найбільш суттєві результати, що розкривають особистий внесок дисертантки у розробку досліджуваної тематики та характеризують новизну, полягають у комплексі взаємопов'язаних наукових розробок та пропозицій. Ознайомлення зі змістом дисертації У Ці, основними науковими працями здобувачки дозволило визначити найважливіші теоретико-методичні положення, висновки та рекомендації, що доводять наукову новизну, відображають науковий внесок авторки у розв'язання наукового завдання щодо вивченні впливу економічної нерівності в КНР на формування та трансформацію соціальної стратифікації, визначення її структурних механізмів та наслідків для соціальної стабільності, а також розробці стратегічних рекомендацій, спрямованих на зменшення нерівності та сприяння інклюзивному соціально-економічному розвитку.

Здобувачка сформулювала низку наукових і практичних завдань відповідно до обраної мети дисертаційної роботи, яка полягає у вивченні впливу економічної нерівності в КНР на формування та трансформацію соціальної стратифікації, визначенні її структурних механізмів і наслідків для соціальної стабільності, а також розроблення стратегічних рекомендацій, спрямованих на зменшення диспропорцій та сприяння інклюзивному соціально-економічному розвитку. Реалізація цього дала змогу одержати результати, що висвітлені у авторських пропозиціях та рекомендаціях та містять наукову новизну і мають практичне значення. Досягнення сформованих завдань стало можливим через використання широкого науково-методичного інструментарію, що дало змогу науково обґрунтувати висновки дисертаційної роботи і засвідчити їх використання у майбутніх наукових пошуках та практичній діяльності.

До наукових результатів, що спрямовані на вдосконалення теоретико-методичних положень та розробку науково-прикладних рекомендацій спрямованих на зменшення нерівності та сприяння інклюзивному соціально-економічному розвитку в КНР, варто віднести:

1. Розроблено концептуальну модель перерозподілу доходів, інклюзивного зростання та регіонального балансу для КНР; яка перерозподіляє доходи за допомогою вертикальних інструментів та горизонтальних трансфертів; забезпечує інклюзивне зростання через доступ до зайнятості, людського капіталу, інклюзивної інфраструктури, підтримку підприємництва, інновацій та зеленої економіки; забезпечує регіональний баланс через механізми фіскального вирівнювання, програми регіонального розвитку, інфраструктуру зв'язку, розвиток місцевого потенціалу та місцеві інтервенції; та забезпечує збільшення місцевих доходів та доступ до послуг, зменшення нерівності (місто-село; регіональна), посилення фіскальної спроможності та легітимності, а також стійку, справедливу динаміку зростання.

2. Удосконалено механізм інклюзивного економічного розвитку в КНР, який включає інструменти для зміцнення систем соціального захисту та цільові програми соціального забезпечення, що в поєднанні з інструментами для підвищення прогресивності податкової системи відкривають шляхи для розширення доступу до якісної освіти та професійної підготовки та зосереджені на інституційній реформі системи Хукоу для зменшення розриву між містом і сільською місцевістю та розширення участі вразливих груп в економічній діяльності.

3. Удосконалено дорожню карту стратегічних реформ для зменшення стратифікації в китайському суспільстві, яка охоплює короткострокові, середньострокові та довгострокові політичні пріоритети з метою координації регіональної політики та міжпровінційного вирівнювання ресурсів, що включає цифрову трансформацію та розумне управління для покращення надання послуг, містить систему моніторингу та оцінки ініціатив проти нерівності, спрямовану на міжнародну співпрацю та адаптацію передового досвіду у сфері зменшення нерівності.

4. Удосконалено оцінку державної політики та інституційних відповідей на економічну нерівність; проведено кластерний аналіз економічної нерівності в різних країнах, використовуючи такі показники, як співвідношення податків до ВВП, структура доходів та соціальні витрати, що позиціонує Китай серед країн з помірною нерівністю поряд із США, Мексикою та Туреччиною; проведено регресійний аналіз зростання ВВП за індексом Джині, який виявив помірну негативну кореляцію, згідно з якою вище зростання має тенденцію до зменшення нерівності, але не вирішально; проведено порівняльний аналіз кризових заходів та впливу нерівності, підкреслено, що самого лише зростання недостатньо для забезпечення справедливості, натомість проактивні перерозподільні заходи є важливими для досягнення інклюзивного розвитку та подолання довгострокових структурних диспропорцій; встановлено, що КНР значною мірою покладається на оподаткування на основі споживання, насамперед ПДВ, та значні внески на соціальне забезпечення, які фінансують масштабну інфраструктуру та цільові соціальні програми, але ця система менш перерозподільна, ніж моделі держави загального добробуту в розвинених економіках.

5. Набули подальшого розвитку дослідження динаміки та структури нерівності доходів і багатства в КНР, зокрема перетворення Китаю з аграрної економіки на глобальний промисловий та технологічний центр у поєднанні зі стійкими відмінностями між регіонами, міськими та сільськими районами, професіями, рівнем освіти та статтю; оцінено програми скорочення бідності та їх вплив на нерівність у КНР, включаючи стратегію «Go West», програму «New Socialist Chelsea» та порядок денний «Common Prosperity», спрямовані на пом'якшення соціально-економічних дисбалансів.

6. Набули подальшого розвитку дослідження емпіричних показників та тенденцій соціальної стратифікації китайського суспільства; простежено еволюцію соціальної структури від політично визначених категорій у маоїстському Китаї до економічно обґрунтованих страт після реформ Ден Сяопіна; встановлено соціально-економічні характеристики та тенденції, зокрема доступ до освіти, медичних послуг та житла для соціальних страт у

КНР; доведено, що китайське суспільство характеризується елітами, зростаючим середнім класом та вразливими нижчими групами, такими як мігранти та працівники неформального сектору; та встановлено, що середній клас став рушійною силою зростання, зумовленого споживанням, але залишається дуже залежним від майнового багатства та схильним до коливань ринку.

7. Набули подальшого розвитку концептуальні та методологічні підходи до вивчення економічної нерівності, зокрема типологія економічної нерівності, включаючи нерівність у доходах, багатстві, можливостях, регіональну, глобальну, міжпоколіннєву, гендерну та соціально-групову нерівність; аналіз ключових економічних теорій, що пояснюють походження та збереження нерівності; дослідження показників та індексів для вимірювання нерівності як основних інструментів для емпіричних досліджень.

8. Набули подальшого розвитку теоретичні підходи до соціальної стратифікації в контексті економічної нерівності; встановлено причинно-наслідкові механізми, що пов'язують економічну нерівність та стратифікацію: доступ до освіти, сегментація ринку праці, просторова сегрегація, політична влада, культурне відтворення та нерівність у сфері охорони здоров'я; досліджено соціальну мобільність та бар'єри для висхідного руху в стратифікованих суспільствах, спричинені структурними та культурними факторами.

9. Набули подальшого розвитку інституційні та структурні детермінанти нерівності в КНР; оцінено роль глобалізації та реконфігурації китайської стратифікації, зокрема вплив глобалізації та технологічних змін на економічний динамізм та поглиблення стратифікації через створення нових форм виключення; описано регіональні диспропорції та урядову політику «збалансованого розвитку» в КНР, зокрема проаналізовано нерівність за кількома вимірами – секторальним, регіональним та соціально-демографічним.

Таким чином, основні наукові положення, результати і висновки кваліфікаційної роботи У Ці мають істотну наукову новизну, достатній ступінь обґрунтованості, достовірність яких доведена здобувачкою.

Повнота опублікування основних положень кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота У Ці є самостійною, комплексною і повноцінною науковою працею. Основні положення та результати дисертаційної роботи викладено у 8 наукових працях загальним обсягом 2,63 д. а., з яких 3 статті – в наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в іноземному науковому періодичному виданні, 4 публікації апробаційного характеру.

Положення дисертаційної роботи, які складають наукову новизну, повністю висвітлені та обговорювалися на 4 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому особисто авторкою розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації спрямовані на зменшення нерівності та сприяння інклюзивному соціально-економічному розвитку в КНР. У Ці особисто належать наукові ідеї роботи, теоретичні розробки й узагальнення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист здобувачкою та містяться в її публікаціях.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів і рекомендацій про їх використання. Проведені теоретичні дослідження є методичною базою для вивчення економічної нерівності, соціальної стратифікації населення та шляхів політичних коригувань із метою зменшення економічної нерівності. Основні теоретичні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня методичних розробок, які можуть бути використані у практичній діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування.

Практичне значення мають пропозиції щодо: розробки концептуальної моделі зменшення економічної нерівності; напрацювання механізму інклюзивного економічного розвитку; та формування дорожньої карти стратегічних реформ, спрямованих на зниження рівня стратифікації в китайському суспільстві.

Представлені результати дослідження, доведені до рівня практичних напрацювань та рекомендацій, підтверджені довідкою про впровадження, наданою логістичною компанією Yumen Shunte Logistics Co., Ltd. (Довідка JIU

№ 22 від 08.05.2025 р.) та рекламною агенцією Gansu ZOSE Culture Advertising Media Co., Ltd. (Довідка ІІУ № 24 від 09.05.2025 р.).

Оцінка структури кваліфікаційної роботи. Структура кваліфікаційної роботи У Ці є цілісною, логічною і комплексною. Всі розділи пов'язані між собою, що забезпечує цілісне сприйняття досліджуваної проблеми і дозволяє визначити науковий внесок здобувачки та ступінь вирішення сформульованих завдань відповідно до теми, мети та завдань дослідження. Оформлення роботи повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України до кваліфікаційних наукових робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 200 сторінок. Робота містить 10 таблиць, 23 рисунки, 2 додатки на 4 сторінках. Список використаних джерел налічує 194 найменувань.

Зі змістовної точки зору робота є завершеною науковою працею, а її результати є науково вагомими та практично значущими. Висновки, пропозиції, рекомендації, сформульовані здобувачкою за результатами дисертаційної роботи, містять елементи наукової новизни і мають цінність для розвитку теоретичних, методичних положень для вивчення економічної нерівності, соціальної стратифікації населення та шляхів політичних коригувань із метою зменшення економічної нерівності.

Мова та стиль викладення. Кваліфікаційна робота У Ці підготовлена діловою англійською мовою, що ґрунтується на загально-науковій та економічній термінології. Стиль викладення тексту є науковим унаслідок застосування мовної компресії, логічної послідовності розкриття змісту параграфів та розділів дисертації, однозначності трактувань дефініцій та категорій, смислового взаємозв'язку завдань, наукової новизни, прикінцевих положень і висновків, об'єктивності порівняння проведених наукових досліджень та формування авторської позиції у сфері міжнародних економічних відносин, щодо вивчення економічної нерівності, соціальної стратифікації

населення та шляхів політичних коригувань із метою зменшення економічної нерівності.

Відповідність кваліфікаційної роботи паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом та оформленням кваліфікаційна робота У Ці на тему «Економічна нерівність КНР як імператив формування соціальної стратифікації населення» повністю відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема: 1) паспорту спеціальності 292 – «Міжнародні економічні відносини», галузь знань 29 – «Міжнародні відносини»; 2) вимогам, встановленим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44; 3) основним вимогам до оформлення кваліфікаційних робіт.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Наукові результати дисертації отримано авторкою особисто. Із наукових праць, опублікованих одноосібно, у дисертації використано тільки ті ідеї і положення, які отримані авторкою особисто.

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі У Ці не виявлено. Дисертація містить посилання на відповідні джерела інформації, надана достовірна інформація про використані методи та результати проведеного дослідження, дотримані норми законодавства про авторське право та суміжні права. Кваліфікаційна робота пройшла успішну перевірку на наявність текстових запозичень за допомогою інтернет-сервісу StrikePlagiarism. Все це дозволяє зробити висновок про дотримання авторкою кваліфікаційної роботи вимог і правил академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до кваліфікаційної роботи. Разом з важливими науковими здобутками, позитивною оцінкою змісту і оформленням кваліфікаційної роботи слід відмітити окремі зауваження та дискусійні положення, зокрема:

1. Дослідження інституційних детермінант нерівності в КНР (с. 47-50) виділяє ефективність системи «Хукоу», проте оцінка її еволюції після реформ

2014 року є недостатньо глибока, а дані не зовсім якісно відображають поточні зусилля урбаністичної інтеграції. Ця часова прогалина може упускати ефект довготривалого впливу системи на мобільність, ігноруючи локальні варіації державної політики. Таким чином, інституційний аналіз виглядає більш статичним та менш релевантним до сучасних викликів.

2. Структурні детермінанти нерівності в КНР (с. 55-63) добре артикульовані, проте аналіз недостатньо інтегрує такі екологічні фактори, як кліматично спричинені диспропорції ресурсів, що впливають на сільські прошарки в КНР. Ця прогалина зменшує цілісний погляд на структурний вплив, особливо це актуально з огляду на вразливість Китаю до екологічних викликів. Отримані висновки від аналізу могли б показати ці взаємозв'язки та посилити фундаментальні аргументи автора.

3. В роботі проведена якісна оцінка державної політики КНР з позиції впливу інституціоналізму на економічну нерівність (с. 98-105), проте упущено недоліки та перешкоди впровадження програм з подолання бідності, зокрема чинник корупції. Як результат, в аналізі відсутній збалансований погляд потенційної переоцінки ефективності державної політики. Даний аналіз варто було б посилити включенням індикаторів управління для комплексної оцінки інституційних перешкод.

4. В роботі розроблено концептуальну модель зменшення економічної нерівності в КНР (с. 117-125), що є достатньо інноваційною, проте вона упускає роль приватного сектора в державно-приватних партнерствах. Як результат, звужений фокус на державних ініціативах може ігнорувати синергію учасників ринку, звужуючи практичність моделі. Розширення концептуальної моделі за рахунок поєднання гібридних механізмів могло б покращити її практичну реалізацію.

Вказані зауваження носять дискусійний характер та не зменшують цінність кваліфікаційної роботи щодо економічної нерівності КНР як імперативу формування соціальної стратифікації населення.

Загальна оцінка кваліфікаційної роботи, її відповідність встановленим вимогам. Кваліфікаційна робота У Ці на тему «Економічна нерівність КНР як імператив формування соціальної стратифікації населення», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є завершеним самостійним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні результати у сфері економічної нерівності КНР як імперативу формування соціальної стратифікації населення. Отримані здобувачкою результати та запропоновані нові вирішення, рекомендації та висновки є достовірними та всебічно обґрунтованими. Дисертація виконана на високому фаховому рівні, її зміст відповідає обраній темі дослідження та профілю спеціальності 292 – Міжнародні економічні відносини.

За рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, структурою, мовою та стилем викладення кваліфікаційна робота У Ці на тему «Економічна нерівність КНР як імператив формування соціальної стратифікації населення» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами від 31.05.2019 р.), а її автор – У Ці, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного
університету

Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

Підпис

Завіряю:

НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ

